

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 611-01/15-1/1
Ljubljana, 21. 10. 2015

EPA 727-VII

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela

M n e n j e

**k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah
Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A) - druga obravnava**

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na 31. seji 21. 10. 2015 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A), ki ga je v obravnavo v Državnem zboru predložila Vlada.

Komisija predlog zakona **podpira**.

Predlog zakona odpravlja nepravilnosti glede dovoljenj za vzajemno katalogizacijo, knjižničnemu informacijskemu servisu in nacionalni knjižnici naj bi omogočil uveljavitev pravil knjižničarske stroke skladno z zakonskimi pooblastili; na podlagi pripomb Ministrstva za javno upravo sprememba vključuje manjkajočo pravno podlago za ureditev knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij. Predlog novele naj bi omogočil optimizacijo postopkov ugotavljanja izpolnjevanja pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter vodenja razvida knjižnic, ki izvajajo javno službo na drugih področjih (šolstvo, znanost, kulture itd.), prilagodil postopek sprejemanja letnih finančnih načrtov nacionalne knjižnice in knjižničnega informacijskega servisa, odpravil administrativne ovire pri ugotavljanju in zagotavljanju usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za vzajemno katalogizacijo (mdr. spremenjeni način usposabljanja za bibliotekarski izpit na podlagi novega zakona in ne več po samoupravnem sporazumu iz leta 1980 ter deregulacija pogojev za dovoljenje za vzajemno katalogizacijo), zagotovil večjo strokovnost knjižnične javne službe in boljše kompetence strokovnih delavcev, ki opravljajo knjižnično javno službo.

Na podlagi razprave in pripomb predstavnikov zainteresirane javnosti ter institucij, in sicer Centralne pravosodne knjižnice Vrhovnega sodišča RS, Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, Društva slovenskih pisateljev, Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, Javne agencije za knjigo RS, Narodne in univerzitetne knjižnice, Komisije za razvoj knjižnega sistema Univerze v Ljubljani, Društva slovenskih književnih

prevajalcev, Društva slovenskih režiserjev, Društva slovenskih filmskih ustvarjalcev, Društva slovenskih skladateljev in Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov komisija ugotavlja, da predlog zakona nekaterih vprašanj ne rešuje oz. jih opredeljuje na neustrezen način. Med drugim predstavniki knjižničarske stroke opozarjajo, da bi zakon moral opredeliti obliko partnerskega sodelovanja strokovnih društev na področju knjižničarstva, predlog premalo upošteva zahteve razvoja knjižničarske stroke, ki je ob usposabljanju v primarni stroki in nagrajevanju znanja o posebnostih knjižnega gradiva s posameznih strokovnih področij zelo vpeta v razvoj informacijske tehnologije. Izpostavljajo tudi vprašanja primernosti ločevanja statusa knjižnic pri opravljanju javne službe (npr. šolske knjižnice), posebne vloge in položaja visokošolskih knjižnic, ki so ob dejstvu, da so kot del izobraževalnega in raziskovalnega procesa ter mednarodno vpete, finančno podhranjene, saj zanje ni predvidenega posebnega proračuna, prav tako pa zakon ne posveča posebne pozornosti modelom stalnega usposabljanja in pridobivanja novih kompetenc ob knjižničnih, informacijskih, komunikacijskih zahtevah. V splošnem naj bi predlog zakona predstavljal premalo določljiv normativni okvir tudi za podzakonsko ureditev posameznih vprašanj, ki jih izpostavlja strokovna javnost.

Komisija ugotavlja, da je bil že ob nastajanju predloga novele najbolj izpostavljen njen 20. člen, ki ureja vprašanje knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij. Kritiki njegove vsebine ugotavljajo, da je člen nedorečen zlasti glede opredelitve termina knjižničnega nadomestila in delovnih štipendij, načina za pridobitev javnega pooblastila za dodeljevanje delovnih štipendij iz naslova knjižničnega nadomestila, pogojev za vodenje in odločanje o dodeljevanju delovnih štipendij, ki jih morajo društva izpolnjevati, postopkovnih kriterijev za izbiro društva ter višine knjižničnega nadomestila in osnove za njegov izračun.

Na podlagi teh ugotovitev komisija predlaga naslednje spremembe besedila predloga zakona in matičnemu Odboru Državnega zbora za kulturo predlaga, da ju, upoštevajoč mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora, povzame kot svoja amandmaja:

20. člen predloga zakona se spremeni tako, da se glasi:

"56. člen

(knjižnično nadomestilo)

Knjižnično nadomestilo je oblika podpore avtorjem knjižničnega gradiva, ki je predmet javnega posojanja v splošnih knjižnicah. Namen izvajanja knjižničnega nadomestila je spodbujati ustvarjalnost posameznikov na področjih kulture, na katerih se ustvarja knjižnično gradivo in ki so v javnem interesu. Namenjeno je avtorjem, ki ustvarjajo v slovenskem jeziku, ali imajo slovenski jezik vpisan v normativni datoteki osebnih imen.

Podpora iz prvega odstavka ima dve obliki: (1) izplačilo, ki temelji na številu izposoj z upoštevanjem njihovega zgornjega in spodnjega praga in (2) delovne štipendije za kakovostno izvirnost.

Višina knjižničnega nadomestila je letno določena v višini 2 % od obsega vseh javnih sredstev, ki jih občine in država namenjajo za splošne knjižnice v preteklem letu. Sredstva se letno zagotovijo na posebni proračunski postavki državnega proračuna.

Sredstva za knjižnično nadomestilo so v enakem razmerju vezana na kriterij števila izposoj in na kriterij kakovostne izvirnosti.

Izplačila, ki temeljijo na številu izposoj, izvaja Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, delovne štipendije iz naslova knjižničnega nadomestila pa dodeljujejo stanovska društva na podlagi javnega pooblastila.

Stanovska društva iz prejšnjega odstavka pridobijo javno pooblastilo za dodeljevanje delovnih štipendij iz naslova knjižničnega nadomestila na podlagi javnega razpisa po postopku, ki ga določa Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo. Za vodenje in odločanje o dodeljevanju delovnih štipendij morajo društva zagotoviti ustrezno usposobljene zaposlene ali zunanje sodelavce. Postopek izpelje Javna agencija za knjigo Republike Slovenije in pri tem upošteva naslednje kriterije: število članov društva, kakovost predlaganega programa podeljevanja delovnih štipendij in višino režijskih stroškov.

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije na podlagi razpisa javna pooblastila dodeli največ petim (5) društvom, po enega na vsakem od področij, kjer nastaja knjižnično gradivo: leposlovje, prevodi, ilustracija in fotografija, glasba, film. Javna pooblastila bodo društvom podeljena za obdobje treh (3) let.

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije in pooblaščenca stanovska društva o knjižničnem nadomestilu odločajo v upravnem postopku. Pritožbene postopke vodi ministrstvo, pristojno za kulturo.

Minister, pristojen za kulturo, podrobneje določi postopek za pridobitev javnega pooblastila ter podzakonski akt, ki podrobneje ureja izvajanje postopka knjižničnega nadomestila v obeh navedenih oblikah."

30. člen predloga zakona se spremeni tako, da se glasi:

"Minister, pristojen za kulturo, v šestih (6) mesecih od uveljavitve tega zakona uskladi s tem zakonom pravilnik, ki ureja imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti, in v treh (3) mesecih od uveljavitve tega zakona pravilnik, ki ureja izvajanje knjižničnega nadomestila."

Obrazložitev:

Predlagatelj pri oblikovanju 56. člena predloga zakona ni upošteval v javni razpravi argumentirano izražene pripombe strokovne javnosti. Predlog onemogoča deset let uveljavljen delujoč slovenski sistem knjižničnega nadomestila, ki so ga kot enega boljših in za manjše države članice celo vzorčnih modelov prepoznale tudi pristojne institucije EU. Slovenska stroka priznava, da je obstoječi slovenski model treba ustrezno posodobiti in dopolniti, vendar ne mimo strokovnih mnenj in argumentov, saj, glede na utemeljene pripombe Javne agencije za knjigo RS, predlagani model ni izvedljiv. Prav tako so vladni predlog sprememb 56. člena kritično ocenile tudi strokovne stanovske asociacije, saj naj bi bil tudi v nasprotju z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki od držav članic EU zahtevajo poudarjeno, sistemsko urejeno, spodbujanje raznolikosti kulturnih izrazov, torej spodbujanje kakovosti izvirnosti na področju kulturne in umetniške ustvarjalnosti. Predlagana sprememba 56. člena Zakona o knjižničarstvu iz modela slovenskega knjižničnega nadomestila

izključuje kriterij kakovostne izvirnosti kot enakovrednega kriterija kriteriju števila izposoj in omogoča sistemsko spodbujanje trivialne cenenosti in neizvirnosti, zato jo zainteresirana strokovna javnost v celoti zavrača.

Komisija še opozarja na kritično finančno stanje na področju knjižničarstva in pristojnim predlaga, da se ob sprejemanju novega proračunskega obdobja za leti 2016 in 2017 poveča delež za razvoj dejavnosti knjižničarstva in še večje dostopnosti njenim uporabnikom.

* * *

Za poročevalca je določen član komisije dr. Radovan Stanislav Pejovnik.

Mag. Damijana Zelnik, l.r.
sekretarka

Dr. Zoran Božič, l.r.
predsednik